Effectief klasmanagement
Van grenzen stellen tot verbinden

Elke Struyf, Debbie De Neve, An Leroy & Saskia Vets

an.leroy@kdg.be
KdG Academy

Sint-Niklaas – SO WIJS! - 23 oktober 2025

WACHTWERK (te doen terwijl je wacht tot het start…)

Doe een kort gesprekje met je buur:

- **Stel jezelf kort voor (naam en werkcontext)**
- **Kies een vraag die je interessant vindt om per 2 over uit te wisselen**

✓ Wat doe jij ’s ochtends om je dag goed te beginnen?
✓ Wat is het leukst in jouw leven momenteel?
✓ Welke routine heb je als je thuiskomt van je werk?
✓ Hoe hou je werk en privé gescheiden?
✓ Wat doe je om te ontspannen?
✓ Wat is het belangrijkste dat je leerde van je ouders?
✓ Wanneer voelde je schaamte de laatste weken?
✓ Hoe kan iemand zien dat je boos bent?
✓ Welke leerkrachten waren voor jou een rolmodel?

Planning

Wachtwerk

1. Toelichting bij het onderzoek
2. Het raamwerk voor effectief klasmanagement
3. Verkennen van de 9 bouwstenen
4. Reflectie

1. Korte toelichting bij het onderzoek effectief klasmanagement.

OBPWO onderzoek 22.06 →
https://dataonderwijs.vlaanderen.be/onderwijsonderzoek/project/2021
Identificatie van belangrijke bouwstenen voor effectief klasmanagement

- Uitgebreide literatuurstudie
- Focusgroepen met werkveld en experten
- 10 case studies van scholen (5 basis – 5 secundair)

Elke Struyf
Saskia Vets
Debbie De Neve
An Leroy

Universiteit Antwerpen
KdG Research
Karel de Grote Hogeschool

RAAMWERK KLASMANAGEMENT

2. Opbouw van het raamwerk

- **Vooral inzetten op preventieve strategieën**
- **Daarnaast ook curatieve strategieën nodig**

Klasmanagement bestaat uit de combinatie van preventieve en curatieve maatregelen die bijdragen aan een omgeving die lesgeven en leren mogelijk maakt.

DOWNLOAD DE INSPIRATIEGIDS

2. Opbouw van het raamwerk

- **Vraagt een schoolbrede aanpak**
  - Sterke schoolleiding
  - Professionalisering
  - Teamwerk
- **Generieke theoretische onderbouwing**
  - Leren van gedrag
  - Motivatie
  - Groepsdynamiek
  - Fase in ontwikkeling

Praktijkgerichte inspiratiegids

- Gebaseerd op het wetenschappelijk rapport
- Raamwerk met bouwstenen toegankelijk en actief toegelicht
- Veel praktijkvoorbeelden
- Doel: leerkrachten en beleid motiveren en inspireren

Inspiratiegids: werkinstrument

ONDERZOEK UITGELICHT

Deze inspiratiegids is onderbouwd vanuit onderzoek. Bij de beschrijvingen van de bouwstenen geven we in 'Onderzoek uitgelicht' meer toelichting over de effectiviteit van een bepaalde praktijk of relevante tips die uit onderzoek naar voor komen.

PRAKTIJKVOORBEELD

Bij 'Praktijkvoorbeeld' lees je inspirerende voorbeelden van de deelnemers aan de focusgroepen of concrete acties uit één of meerdere scholen uit het casestudie onderzoek.

REFLECTIE

De rubriek 'Reflectie' bevat vragen om over na te denken als individuele leerkracht en om over van gedachten te wisselen met het hele schoolteam.

Inspiratiegids: uitgebreide goede voorbeelden

5. Futura Geluwe (buitengewoon basisonderwijs)

Aandacht voor emotieregulatie en sociale vaardigheden als basis voor klasmanagement. Werken met planners brengt rust en maakt differentiatie mogelijk.

Bouwstenen in de kijker:

- Didactiek en vakkennis
- Socio-emotioneel leren
- Omgaan met ongewenst gedrag

Meer lezen?
Scan de code!

Of klik hier!

Uitleg bouwstenen met voorbeelden uit 10 scholen

Basisscholen	Secundaire scholen
1. Ursulinen Mechelen: *Connectiebeleid met ouders en leerlingen als basis voor klasmanagement*	1. Sint Maria Geel: *Driehoeksgesprekken en formatieve evaluatie*
2. Futura Buitengewoon Basisonderwijs Geluwe: *Werken met planners brengt rust en maakt differentiatie mogelijk*	2. Pius X Antwerpen: *een zorgzaam schoolteam met een herstel- en sanctiebeleid*
3. Sint Pietersschool Mechelen: *Positieve relaties op school – herstelgericht werken en aandacht voor diversiteit*	3. Visitatie Mariakerke: *Project Samenwerkende Vakken in de B-stroom. Lesgeven in kernteams en met activerende werkvormen*
4. Jenaplan de Feniks Gent: *Samen leren met verschillende leeftijden zorgt voor een hechte schoolcultuur die de jongsten overnemen van de oudsten*	4. LAB Sint-Niklaas: *Vernieuwde schoolorganisatie waar leerlingen zelfregulerend leren en leerkrachten als coaches samen verantwoordelijk zijn voor de leerlingen*
5. Gaaf! Aalst: *Zelfstandig leren bevorderen met planborden en lesgeven in teamteaching maakt klasmanagement vlotter*	5. ZAVO Zaventem: *Gedragsbeleid 'Warm en Kordaat', obv diverse theoretische kaders en waar 'Ik aanvaard iedereen zoals die is' de basisregel is*

BOUWSTEEN 1: ZET IN OP EEN POSITIEVE LEERKRACHT-LEERLING RELATIE

Besteed voldoende tijd en aandacht aan een goede relatie met je leerlingen. Doe dat zowel bij de start als tijdens het schooljaar. Een veilig klimaat waarin je de leerlingen en hun sterktes goed kent, zorgt voor meer respect, positiever gedrag, een grotere betrokkenheid en betere leeruitkomsten.

Universiteit Antwerpen
KdG Research
Karel de Grote Hogeschool

BOUWSTEEN 1: ZET IN OP EEN POSITIEVE LEERKRACHT-LEERLING RELATIE

BOUWSTEEN 1: ZET IN OP EEN POSITIEVE LEERKRACHT-LEERLING RELATIE

WARM?

- enthousiast
- betrokken
- open

STRIKT?

- duidelijk
- veeleisend
- concreet

STRIKT

duidelijk
veeleisend
concreet

WARM

enthousiast
betrokken
open

Warm én strikt tegelijkertijd

Om een boodschap van hoge verwachtingen,
zorg en respect over te brengen
(met betrekking tot gedrag én leerprestaties)

Universiteit Antwerpen KdG Research Karel de Grote Hogeschool

Lemov, 2015; Teach for Belgium; Speltincx et al., 2025

BOUWSTEEN 1: ZET IN OP EEN POSITIEVE LEERKRACHT-LEERLING RELATIE

Besteed voldoende tijd en aandacht aan een goede relatie met je leerlingen. Doe dat zowel bij de start als tijdens het schooljaar. Een veilig klimaat waarin je de leerlingen en hun sterktes goed kent, zorgt voor meer respect, positiever gedrag, een grotere betrokkenheid en betere leeruitkomsten.

- Wees een *warm demander (warm én strikt)*
- Strategieën om warme relaties op te bouwen met leerlingen
- Installeer routines om verbinding te stimuleren, zowel in de klas als op niveau van de school
- Reflecteer over het beeld dat je hebt over leerlingen

Voorbeeld LAB Sint-Niklaas – secundair onderwijs

Fig. 2. *Sport en spel om verbinding te stimuleren.*

Sport en spel om verbinding te stimuleren:

Elke volledige lesdag een half uur sport en spel voor elke graad.
1 keer in de week een gezamenlijke wandeling.

Steeds dezelfde leerkrachten als begeleiders.
Leerlingen hebben hier geen vaste klas voor.

“Je leert iedereen kennen in je jaar, op andere scholen leer je alleen je klas zelf kennen. Ik vind het wel leuk als je dan meer mensen kent.” (leerling)

BOUWSTEEN 2: INSTALLEER DUIDELIJKE REGELS EN ROUTINES

Regels en routines brengen rust en bevorderen efficiënt klasmanagement. Stel een beperkt aantal duidelijke regels op. Leer routines aan en oefen deze grondig vanaf het begin van het schooljaar. Installeer de regels en routines zoveel mogelijk schoolbreed, en volg ze samen op als team.

Regels en routines:
Waarvoor heb jij een routine? Weten de leerlingen dat? Werkt ze goed? Heb je ze geoefend?

De klas binnenkomen	De les starten	Toetsen teruggeven
Dingen uitdelen	Naar het lokaal komen	Materiaal niet bijhebben
Toets afnemen	Overgang van instructie naar groepswerk	verplaatsing van speelplaats naar de les

BOUWSTEEN 2: INSTALLEER DUIDELIJKE REGELS EN ROUTINES

Regels en routines brengen rust en bevorderen efficiënt klasmanagement. Stel een beperkt aantal duidelijke regels op. Leer routines aan en oefen deze grondig vanaf het begin van het schooljaar. Installeer de regels en routines zoveel mogelijk schoolbreed, en volg ze samen op als team.

- Stel duidelijke regels op
- Maak met routines je klasmanagement efficiënt
- Oefen regels en routines bij de start van het schooljaar
- Hou vol tot het gewenste gedrag de norm wordt

- De rol van schoolleiding en teamwerk in het opstellen en handhaven van regels en routines

Voorbeeld Sint-Pieters Mechelen - basisonderwijs

Fig. 1. *De Gouden schoolregels die ophangen in de gang* (links) *en aan de ingang van de school* (rechts).

Leerkracht:

"Het helpt echt dat je op 1 september bij de kleuters al een stilteteken hebt of de zin: 'Stop en dan houdt het op'. Dat is heel dankbaar, die regels in de school die bijna geen extra uitleg nodig hebben, zeker voor kinderen met nog weinig taal."

Leerling:

"In het derde en vierde waren er veel kinderen die hun potlood in twee deden of zo superlang slijpen, die zorgden niet voor hun materiaal en dan zegt de juf 'wij hebben die regels niet voor niets' en dan bespreken we dat in de kring."

Voorbeeld ZAVO Zaventem – secundair onderwijs

Schoolregels ZAVO Zaventem (links) en schoolregels St-Pietersschool Mech

De vijf gouden regels in onze school

- Ik aanvaard iedereen zoals die is.
- Ik gebruik mijn schermen alleen als de leerkracht dat vraagt, op andere momenten stop ik ze weg. GSM = vooraan
- Ik ben op tijd op school aan het klaslokaal en in de rij
- Ik ben voor elk vak in orde met mijn materiaal
- Ik spreek Nederlands tijdens de les en tijdens schoolactiviteiten.

Voorbeeld Gaaf! Aalst - basisonderwijs

Fig. 11. *Stappenplan in unit 2 voor de leerlingen.*

Fig. 12. *Leerkrachten kijken agenda's en huiswerk na dat leerlingen afgeven in de daarvoor voorziene bakken (stap 1 van de ochtend-*

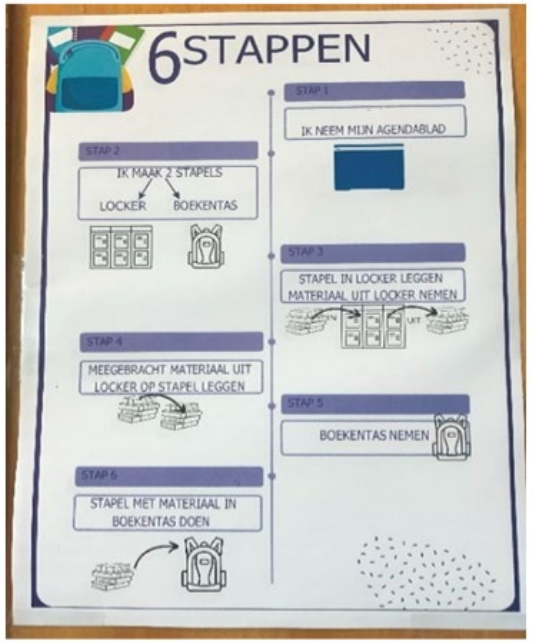

Fig. 13. *Ochtendroutine/stappenplan van unit 4 en hun lockers met materiaal.*

Sterke start – tips voor na de herfstvakantie

- Zorg voor een duidelijke startroutine:
  - Onthaal je leerlingen aan de deur.
  - Gebruik de namen van je leerlingen.
  - Hou het moment in de gang zo kort mogelijk.
  - Neem zelf een actieve en uitnodigende houding aan.
- Herhaal bestaande regels en routines.
- Oefen een nieuwe routine in.

BOUWSTEEN 3: BEGELEID SOCIO-EMOTIONEEL LEREN

Aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen heeft een positieve impact op je klasmanagement. Leerlingen een set sociale, emotionele en relationele vaardigheden, attitudes, gedrag en waarden aanleren brengt op. Door in te zetten op socio-emotioneel leren kunnen leerlingen hun gedachten, gevoelens en gedrag in eigen handen nemen, zowel op school als in het latere leven.

- Leer je leerlingen socio-emotionele vaardigheden aan
- Deel verantwoordelijkheid met leerlingen
- Leer leerlingen strategieën aan om spanning te ontladen
- Leer bij over socio-emotioneel leren

Voorbeeld Futura – buitengewoon basisonderwijs

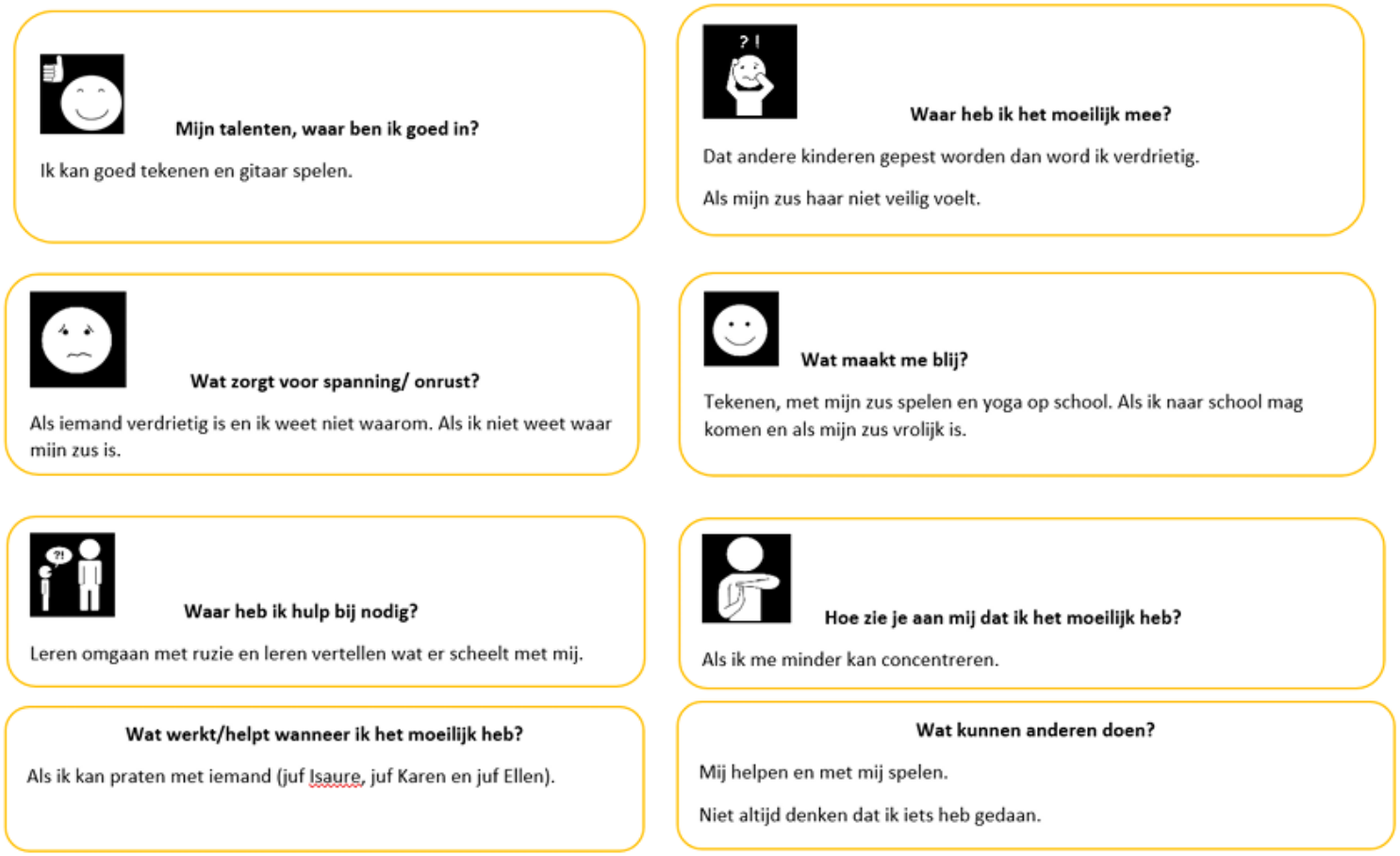

Mijn talenten, waar ben ik goed in?

Ik kan goed tekenen en gitaar spelen.

Waar heb ik het moeilijk mee?

Dat andere kinderen gepest worden dan word ik verdrietig.

Als mijn zus haar niet veilig voelt.

Wat zorgt voor spanning/ onrust?

Als iemand verdrietig is en ik weet niet waarom. Als ik niet weet waar mijn zus is.

Wat maakt me blij?

Tekenen, met mijn zus spelen en yoga op school. Als ik naar school mag komen en als mijn zus vrolijk is.

Waar heb ik hulp bij nodig?

Leren omgaan met ruzie en leren vertellen wat er scheelt met mij.

Hoe zie je aan mij dat ik het moeilijk heb?

Als ik me minder kan concentreren.

Wat werkt/helpt wanneer ik het moeilijk heb?

Als ik kan praten met iemand (juf Isaure, juf Karen en juf Ellen).

Wat kunnen anderen doen?

Mij helpen en met mij spelen.

Niet altijd denken dat ik iets heb gedaan.

Fig. 4. *Emotiepaspoort: voorbeelden.*

Rots-en waterprogramma als rode draad in weerbaarheid (opleiding via Arktos)

In de werking type 3 beschrijven de leerlingen zones:
- de groene zone (Wanneer ben ik rustig? Hoe zie je dat aan mij?),
- de oranje zone (Wat maakt mij onrustig? Hoe zie je dat aan mij? Hoe word ik weer rustig?)
- de rode zone (Wat maakt mij heel onrustig, boos? Hoe word ik weer rustig?)

Voorbeeld Ursulinen Mechelen – basisschool

		• G2 Vriendschap • G3 Feest
Januari – februari Kies kleur tegen pesten	Elkaar helpen en hulp durven vragen	• Kies kleur tegen Pesten • Mediawijsheid
Maart – april Warme communicatie	Complimenten geven	• Complimenten geven • 'Ik'-boodschap geven
Mei-juni Grenzen stellen	• Je mag zijn wie je bent • Keuzes durven maken	• Je mag zijn wie je bent • Nee durven zeggen

Tabel 1. *Leerlijn (thema's) sociale vaardigheden in de hele basisschool.*

Leerkracht:
Benadruk het positieve. Dat is véél krachtiger dan wat slecht loopt te moeten recht trekken. Dat is eigenlijk het belangrijkste, denk ik. En dat zie ik gebeuren: dat ze daardoor positief zijn naar elkaar toe. En dat is de basis van goed klasmanagement.

Leerling:
"Complimentjes moeten persoonlijk zijn. Ze moeten uit je hart komen. Bijvoorbeeld over respect of zorgzaam zijn, niet over een mooie trui. De juf zorgt ervoor dat iedereen een compliment krijgt en dat alle complimentjes 'goede' complimenten zijn."

BOUWSTEEN 3: BEGELEID SOCIO-EMOTIONEEL LEREN

Aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen heeft een positieve impact op je klasmanagement. Leerlingen een set sociale, emotionele en relationele vaardigheden, attitudes, gedrag en waarden aanleren brengt op. Door in te zetten op socio-emotioneel leren kunnen leerlingen hun gedachten, gevoelens en gedrag in eigen handen nemen, zowel op school als in het latere leven.

STELLING:

1. **Ik leer leerlingen in mijn vak socio-emotionele vaardigheden aan.**
2. **Op onze school is er aandacht voor het stapsgewijs aanleren van socio-emotionele vaardigheden.**

BOUWSTEEN 4: WERK HERSTELGERICHT

Herstelgericht werken omvat een continuüm van preventieve en curatieve methodieken die helpen om ongewenst gedrag te verminderen en het schoolklimaat te verbeteren. Voorbeelden zijn: proactieve cirkels, herstelgesprekken, herstelcirkels, en peer mediation. De rode draad in elk van deze praktijken is verbindende communicatie die bijdraagt aan effectief klasmanagement, doordat er sterkere relaties ontstaan tussen leerkracht en leerlingen, en tussen leerlingen onderling.

BOUWSTEEN 4: WERK HERSTELGERICHT

Herstelgericht werken omvat een continuüm van preventieve en curatieve methodieken die helpen om ongewenst gedrag te verminderen en het schoolklimaat te verbeteren. Voorbeelden zijn: proactieve cirkels, herstelgesprekken, herstelcirkels, en peer mediation. De rode draad in elk van deze praktijken is verbindende communicatie die bijdraagt aan effectief klasmanagement, doordat er sterkere relaties ontstaan tussen leerkracht en leerlingen, en tussen leerlingen onderling.

- Versterk relaties in de klasgroep met proactieve cirkels
- Herstel relaties na een incident of conflict, bij een negatieve groepsdynamiek
- Herstel relaties na een incident of een conflict: herstelgesprek één-op-één
- Zet leerlingen in voor *peer mediation*

Voorbeeld Pius X - secundair onderwijs

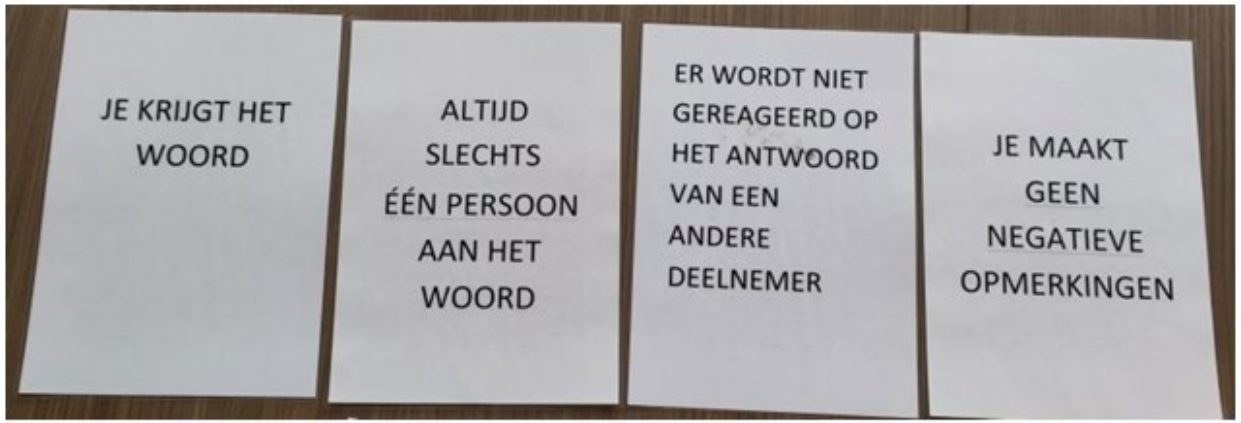

Fig. 5. *Regels proactieve cirkels of herstelcirkels.*

Fig. 7. *Opstelling herstelcirkel*

Herstelvragen

PIUS X INSTITUUT ANTWERPEN

Wat is er gebeurd?	***feiten = waarneming***
Hoe heeft je dat geraakt?	***gedachten + gevoelens***
Wie is er nog geraakt?	
Wat dacht je toen? Hoe denk je nu?	
Hoe voelde je je toen? Hoe voel je je nu?	
Hoe zou de ander zich voelen?	
Wat was jouw aandeel?	***verantwoordelijkheid***
Wat had je anders kunnen doen?	
Wat kan jij bijdragen om de schade te herstellen?	
Wat heb je nodig om verder te kunnen?	***behoeften + verzoek***
Welke hulp of ondersteuning heb je nodig?	
Welke verwachtingen heb je van de ander?	

Fig. 6. *Herstelvragen herstelgesprek.*

Voorbeeld Sint Pietersschool Mechelen - basisonderwijs

Leerling:
"Leerkrachten hebben niet altijd tijd daarvoor en dan moet je de hele tijd wachten. Nu kunnen de peermediators zelf komen."

Leerling:
"Ik vind die opleiding ook heel leuk om daarover te leren. We moeten eigenlijk de luie peer zijn: zij moeten vooral zelf vertellen aan elkaar wat ze nodig hebben en hoe ze het kunnen oplossen."

Fig. 6. *De herstelhoek met herstelvragen.*

Herstelgericht werken – positieve effecten

ONDERZOEK UITGELICHT

Kehoe en collega's (2018) onderzochten de impact van herstelgericht werken op de sociale vaardigheden en het gedrag van leerlingen. Via interviews met leerlingen en leerkrachten vonden ze vijf verschillende positieve effecten:

- een meer harmonieuze omgeving (de leerkracht straalt meer kalmte uit, de omgeving voelt veiliger aan, er heerst algemeen meer rust in de klas en in de school);
- verhoogde empathie tegenover leerkrachten en medeleerlingen;
- meer bewustzijn van het eigen gedrag en meer verantwoordelijkheid daarvoor;
- verhoogd respect naar leerlingen en leerkrachten;
- meer reflectief denken bij leerlingen.

BOUWSTEEN 5: REAGEER OP ONGEWENST GEDRAG

Een schoolbrede aanpak ontwikkelen met aandacht voor preventieve en curatieve technieken voor ongewenst gedrag is erg belangrijk. Het effectief omgaan met ongewenst gedrag voorkomt probleemgedrag en heeft een aantoonbaar positief effect. Zo een schoolbrede aanpak kan bestaan uit verschillende elementen: het aanleren en positief aanmoedigen van gewenst gedrag, geduld tonen, jezelf beheersen, vermijden dat leerlingen uit de klas gezet worden en herstelgerichte praktijken inzetten.

- Leer gewenst gedrag aan door bekrachtiging
- Combineer straffen en belonen
- Pak moeilijk gedrag schoolbreed aan
- Communiceer met ouders na (on)gewenst gedrag van leerlingen
- Verkies verbinding boven uitsluiting
- Speel in op de verantwoordelijkheid van leerlingen

Universiteit Antwerpen KdG Research Karel de Grote Hogeschool

Leer gewenst gedrag aan (Landrum en Kauffman – 2006)

Straf dient om ongewenst gedrag af te leren, leer ook het gewenst gedrag aan door positief te bekrachtigen.

Straffen werkt best in een schoolbeleid waar het personeel zich warm opstelt tegenover alle leerlingen.

Straf enkel bij serieuze ordeverstoringen of wangedrag waarbij positieve strategieën alleen niet volstaan.

Geef straf op een korte, zakelijke, professionele manier. Niet vanuit boosheid of frustratie.

Geef de straf best na een waarschuwing: noem het ongewenst gedrag, vraag het gewenst gedrag en waarschuw voor een straf. Zo kunnen leerlingen zelf verantwoordelijkheid nemen om gedrag bij te sturen.

Straf moet fair zijn, consistent en met een onmiddellijke reactie op het ongewenste gedrag. Straf is niet persoonlijk. Straf ook niet de hele klas voor het gedrag van één of enkele leerlingen.

Reageer onmiddellijk op het ongewenste gedrag. De straf die volgt moet haalbaar zijn en op korte termijn uitvoerbaar.

Voorbeeld Futura – buitengewoon basisonderwijs

- **Stap 1:** De leerkracht probeert het probleem eerst zelf op te lossen door de leerling in de klas een aparte plaats te geven.
- **Stap 2:** De leerkracht klopt aan bij de partnerklas. Partnerklassen zijn parallelklassen die naast elkaar zijn gelegen en die verbonden zijn met een deur. De leerkracht van de partnerklas komt mee ondersteunen of de leerling kan even in de partnerklas de les meevolgen.
- **Stap 3:** Als de leerling niet in de klas kan blijven, gaat de leerling naar time-out buiten de klas. Dat kan de rustplek (fig. 10) of de time-outstoel in de gang zijn (fig. 11 en fig. 12). Daar geldt de afspraak: "Ik heb een conflict op de speelplaats of in de klas. Ik kom hier 10 minuten tot rust."

Fig. 10. *Rustplek voor leerlingen.* **Fig. 11.** *Time-out stoel in de gang.* **Fig. 12.** *'Ik heb een conflict op de speelplaats of in de klas. Ik kom hier 10 minuten tot rust.'*

Voorbeeld Visitatie Mariakerke – secundair onderwijs

	"Ik ben op tijd in de les".	*"Ik reageer rustig en beleefd tegen iedereen."*
Waarom vinden we dit belangrijk? Wat is ons doel?	• volledige lestijd lesgeven • rustige lesstart • geen onderbreking	• vorm van respect • basis om te leren • basis om te communiceren
Hoe kunnen we dit positief stimuleren?	• zelf op tijd zijn • op tijd starten • lokaalwijzigingen doorgeven • waarom-vraag gebruiken	• zelf rustig reageren • zelf beleefd blijven
Wat als een leerling de regel niet volgt?	• laatkomers aanspreken • schoolagenda vragen • nota "te laat" schrijven	• waarschuwing gedrag / strafstudie • altijd een gesprek leerkracht-leerling • hulp nodig? -> Leerlingenbegeleiding • onmogelijk om les te geven? -> leerlingenbegeleiding
	"Ik werk mee aan een goede les."	*"Ik spreek Nederlands op school."*
Waarom vinden we dit belangrijk? Wat is ons doel?	• basis om te leren	• taal die iedereen begrijpt • kansen verhogen
Hoe kunnen we dit positief stimuleren?	• Duidelijke verwachtingen • Duidelijke doelen • Interessante werkvormen • Afstemmen op beginsituatie	• Waarom uitleggen
Wat als een leerling de regel niet volgt?	• Gesprek met leraar (sanctie?) • Onmogelijk om les te geven? -> leerlingenbegeleiding	• Leerling aanspreken • Blijvend? -> waarschuwing gedrag

Alle schoolregels zijn omschreven aan de hand van drie vragen:

(1) waarom is deze regel belangrijk? Wat is ons doel?
(2) Hoe kunnen we dit positief stimuleren? en
(3) Wat als de leerling de regel niet volgt?

BOUWSTEEN 6: BEHEERS JE DIDACTIEK EN VAKKENNIS

Duidelijke instructies, leerlingen actief betrekken en hen vaak antwoordkansen geven tijdens de instructie komen het klasmanagement ten goede. Ook strategieën die inzetten op zelfverantwoordelijkheid van leerlingen helpen om je klas te motiveren.

- Verhoog met didactiek de betrokkenheid van leerlingen
- Geef duidelijk instructies
- Betrek leerlingen in de instructie door antwoordkansen te geven
- Speel in op individuele noden door gedifferentieerde instructie
- Bevorder de zelfverantwoordelijkheid van leerlingen
- Wees meester in je vak

Voorbeeld Futura – buitengewoon basisonderwijs

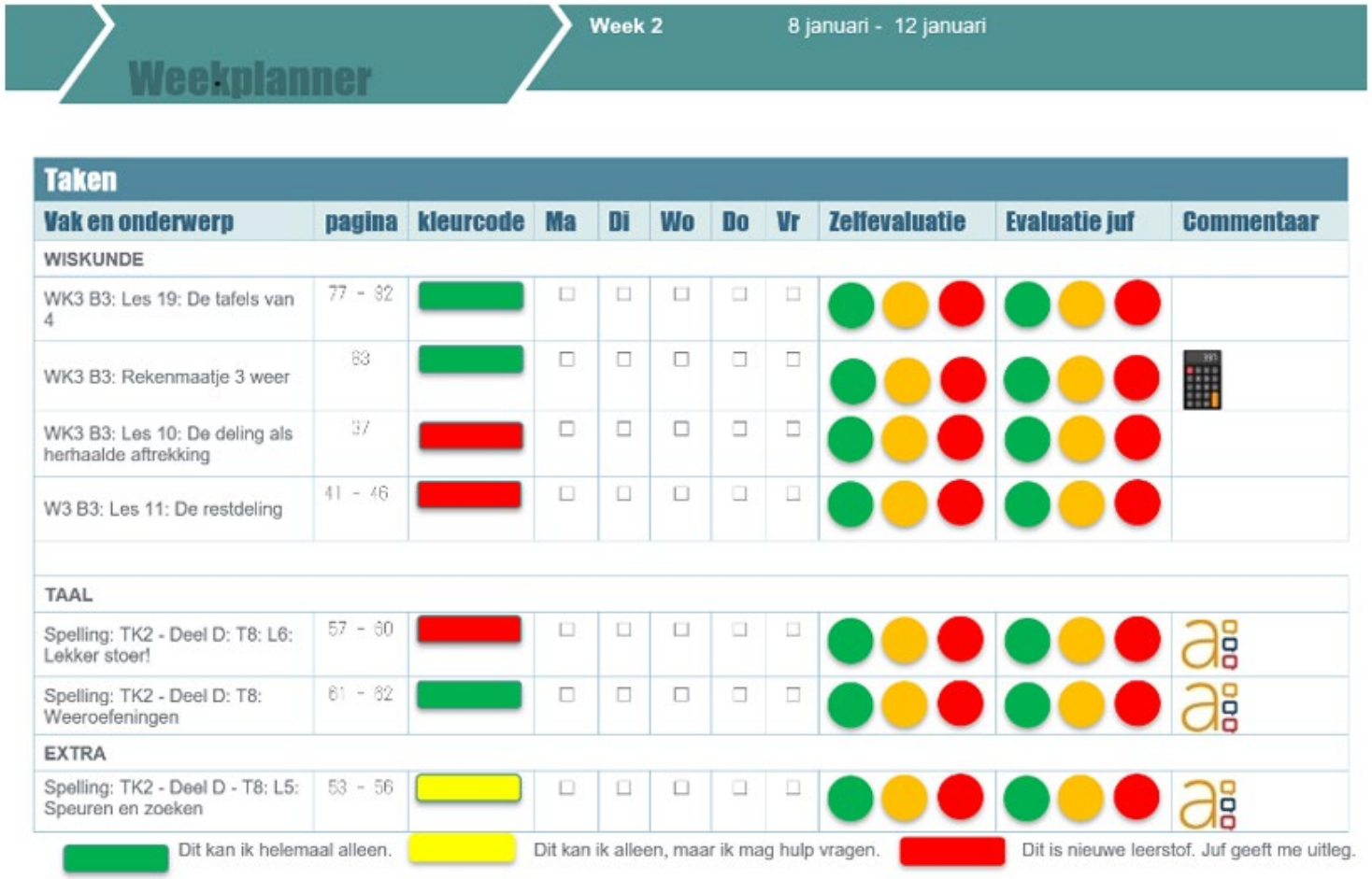

Weekplanner — Week 2 — 8 januari - 12 januari

Taken

Vak en onderwerp	pagina	kleurcode	Ma	Di	Wo	Do	Vr	Zelfevaluatie	Evaluatie juf	Commentaar
WISKUNDE										
WK3 B3: Les 19: De tafels van 4	77 - 82		☐	☐	☐	☐	☐			
WK3 B3: Rekenmaatje 3 weer	83		☐	☐	☐	☐	☐			
WK3 B3: Les 10: De deling als herhaalde aftrekking	37		☐	☐	☐	☐	☐			
W3 B3: Les 11: De restdeling	41 - 46		☐	☐	☐	☐	☐			
TAAL										
Spelling: TK2 - Deel D: T8: L6: Lekker stoer!	57 - 60		☐	☐	☐	☐	☐			
Spelling: TK2 - Deel D: T8: Weeroefeningen	61 - 62		☐	☐	☐	☐	☐			
EXTRA										
Spelling: TK2 - Deel D - T8: L5: Speuren en zoeken	53 - 56		☐	☐	☐	☐	☐			

Dit kan ik helemaal alleen. Dit kan ik alleen, maar ik mag hulp vragen. Dit is nieuwe leerstof. Juf geeft me uitleg.

Fig. 2. *Weekplanner: voorbeeld.*

Directie:
"In corona waren we verplicht om te plannen en te kijken: 'hoe kunnen ze individueel studeren?'. En toen merkten leerkrachten op dat dat wonderwel bij heel wat van onze leerlingen goed lukte. Dat ze zelfs soms meer vooruitgang maakten dan in de klas. Zeker bij type 3, omdat alle ruis rond hen weg was. Terwijl wij vroeger dachten dat dat nooit ging lukken. Maar eigenlijk zagen we het omgekeerde."

Voorbeeld Jenaplanschool Feniks – basisonderwijs

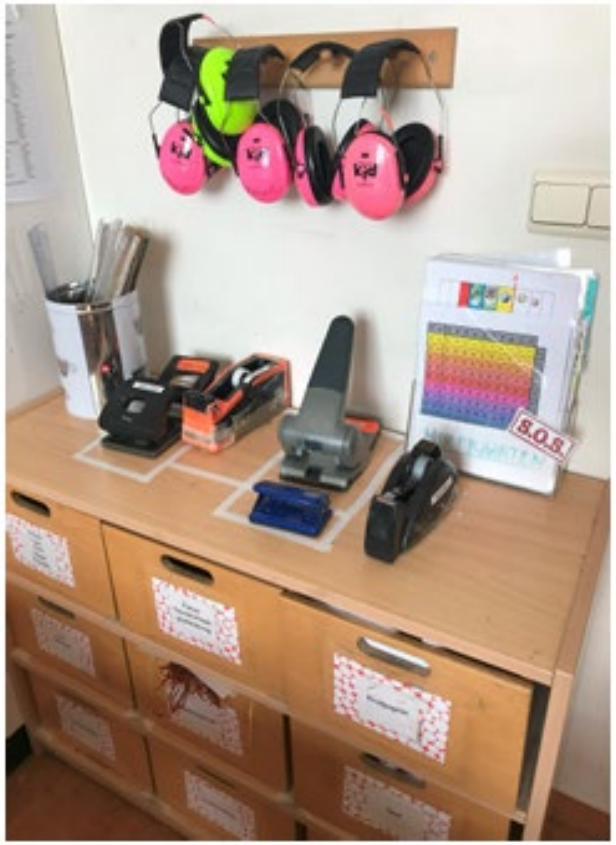

Fig. 3. *Hulpkaarten en materiaal op een duidelijk plaats in de klas.*

BOUWSTEEN 6: BEHEERS JE DIDACTIEK EN VAKKENNIS

Duidelijke instructies, leerlingen actief betrekken en hen vaak antwoordkansen geven tijdens de instructie komen het klasmanagement ten goede. Ook strategieën die inzetten op zelfverantwoordelijkheid van leerlingen helpen om je klas te motiveren.

Vertel elk 1 minuut over een TOP-moment:

Waar merkte je echt dat je didactische keuze en/of je vakkennis het verschil maakte in je klasmanagement?

02:00

BOUWSTEEN 7: HEB AANDACHT VOOR INFRASTRUCTUUR EN INRICHTING

De klasindeling beïnvloedt de interacties tussen leerkracht en leerlingen en tussen leerlingen onderling. Een klasindeling waar de leerkracht oogcontact kan maken met alle leerlingen en gemakkelijk door de klas kan bewegen, verhoogt de betrokkenheid van leerlingen. Stem bovendien de klasopstelling af op de didactische aanpak en vermijd drukte door klaslokalen prikkelarm in te richten. Zet tot slot technologie doelgericht in en werk aan een duidelijk gsm-beleid om de focus op leren te bevorderen.

- Vergroot de betrokkenheid van leerlingen met een effectieve klasopstelling
- Tips voor een effectieve klasopstelling
- Vermijd lawaai, drukte en chaos. Kies voor prikkelarm.
- Zet technologie doelgericht in en werk aan een duidelijk gsm-beleid
- Van traditionele klassettings naar open-work spaces

Voorbeeld GAAF! Aalst - basisonderwijs

Leerkracht:
"De infrastructuur van die ene school die we gingen bekijken heeft mij ongelooflijk geïnspireerd. Die hadden dan zo aula's en bureautjes met fietsen. En dan kom je terug hier (in een oud schoolgebouw) en hang je af van scholengroepen en budgetten…"

Leerling: *"Nu moeten we altijd van klas veranderen, zoals in het middelbaar. Dat is niet leuk, want dan moeten we zo een hele stapel (werkboekjes) meenemen en dan laten we soms iets vallen, dan zijn de leerkrachten boos."*

Fig. 16. *Sobere inrichting van klassen en gangen in U2, U3 en U4. Materiaal duidelijk geordend.*

Voorbeeld Visitatie Mariakerke – secundair onderwijs

Leerkracht:
"Wij doen in de namiddag bijvoorbeeld vaak de ene helft van de klas zelfstandig werk en de andere helft groepswerk waar de leerkrachten instructie geven. En na een half lesuur wisselen. En de leerlingen weten perfect hoe ze de klas daarvoor moeten opstellen, hoe ze de banken moeten verzetten.

HAALBAAR IN JOUW CONTEXT?

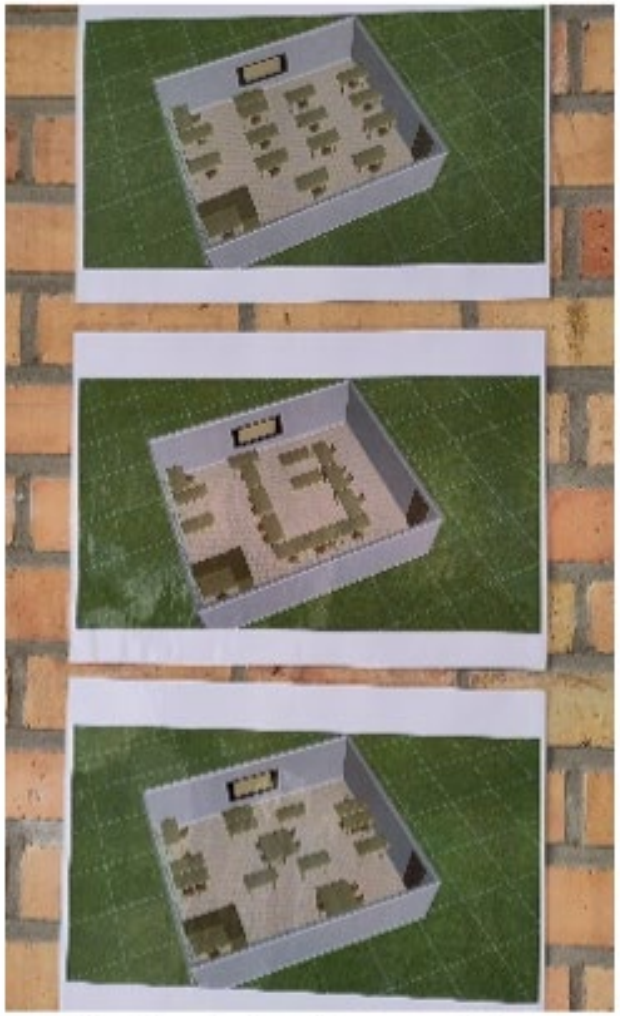

ig. 10. *Flexibele klasopstellingen.*

BOUWSTEEN 8: GEEF CULTUREEL RESPONSIEF LES

Heb aandacht voor de diverse achtergronden van leerlingen. Versterk je relaties met leerlingen door in te spelen op hun interesses, rekening te houden met verschillen en gelijkenissen te benadrukken. Creëer een wij-gevoel door gemeenschappelijke waarden uit te dragen als schoolteam, met leerlingen én ouders. Leg tot slot de focus op leren: houd je verwachtingen hoog, streef gelijkwaardig onderwijs na en bied rijke leerkansen voor alle leerlingen.

Cultureel responsief lesgeven is erop gericht om

1. Leerlingen, leerkrachten en ouders met elkaar te verbinden. Dat doen cultureel responsieve leerkrachten met een **warme en open houding** tegenover de diverse achtergronden van leerlingen, door rekening te houden met verschillen en door **gelijkenissen te benadrukken**. Hierdoor creëren ze een **wij-gevoel** in de klas/school met eigen waarden.

2. Goed en gelijkwaardig onderwijs te bieden aan alle leerlingen. Een cultureel responsieve leerkracht maakt de **leerinhoud relevant** voor leerlingen door in te spelen op hun leefwereld en interesses, door leerlingen zo goed mogelijk individueel te **ondersteunen** en door **hoge verwachtingen** te stellen aan alle leerlingen.

BOUWSTEEN 8: GEEF CULTUREEL RESPONSIEF LES

Heb aandacht voor de diverse achtergronden van leerlingen. Versterk je relaties met leerlingen door in te spelen op hun interesses, rekening te houden met verschillen en gelijkenissen te benadrukken. Creëer een wij-gevoel door gemeenschappelijke waarden uit te dragen als schoolteam, met leerlingen én ouders. Leg tot slot de focus op leren: houd je verwachtingen hoog, streef gelijkwaardig onderwijs na en bied rijke leerkansen voor alle leerlingen.

- Wat is cultureel responsief lesgeven?
- Wees een *warm demander*: zet in op warme, persoonlijke relaties en hoge verwachtingen
- Verbind leerlingen, leerkrachten en ouders met de school en draag samen gedeelde waarden uit
- Bouw aan een klas- en een schoolcultuur waar diversiteit wordt gewaardeerd en gerepresenteerd

Voorbeeld Jenaplanschool Feniks - basisonderwijs

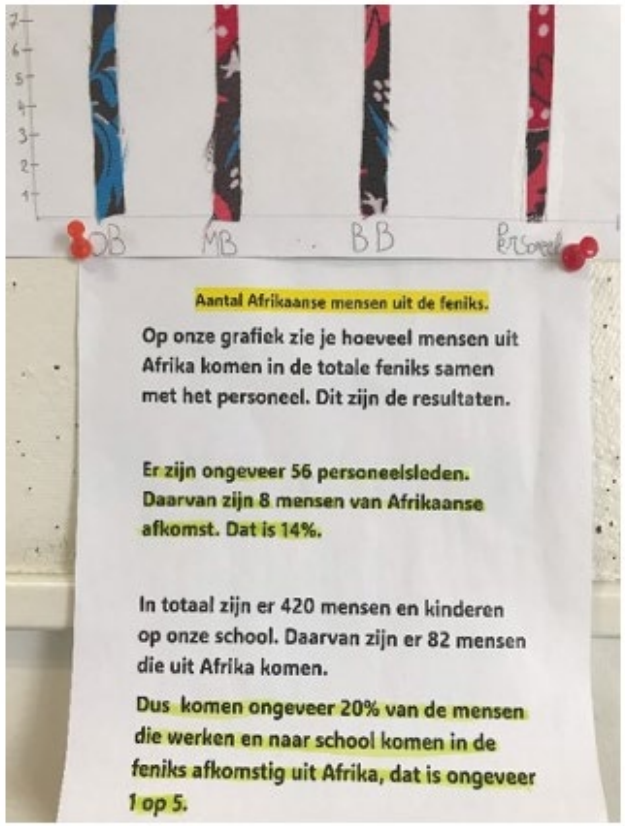

Fig. 15. *Project van leerlingen: statistieken over het aantal leerlingen en schoolpersoneel met Afrikaanse roots.*

Fig. 14. *'Welkom' in de verschillende thuistalen van de leerlingen.*

Voorbeeld Ursulinen Mechelen - basisonderwijs

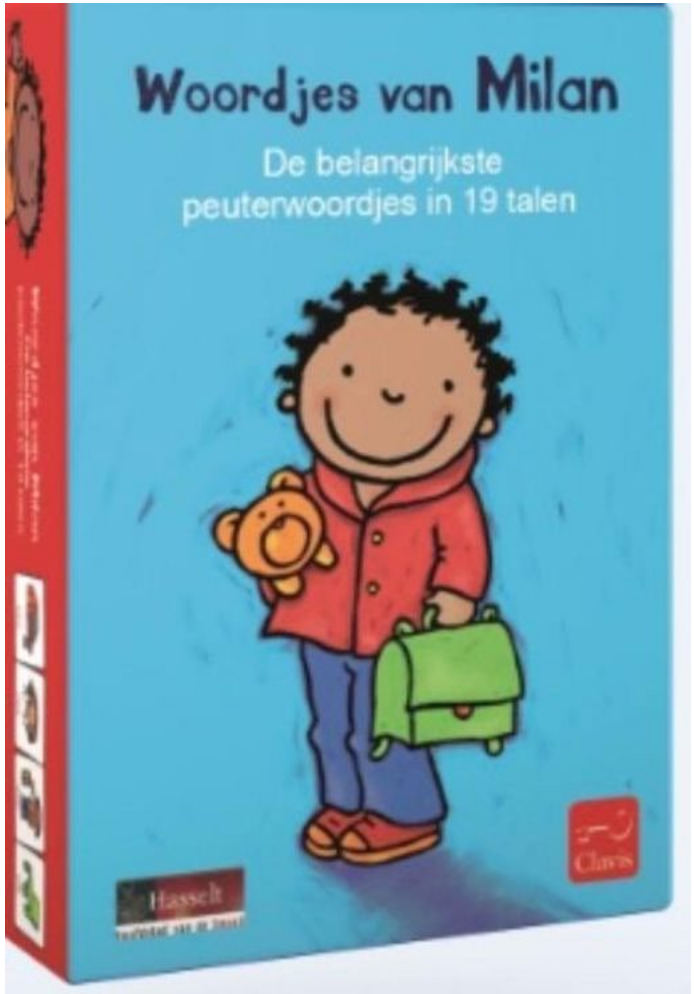

“Sinds de intakegesprekken zijn ingevoerd drie jaar geleden, merken wij nu in de onthaalklassen een 100% bereik van ouders. Het beleid dat we daarrond hebben, werpt zijn vruchten af.” (directeur)

Voorbeeld ZAVO Zaventem – secundair onderwijs

Schoolregel 1: IK AANVAARD IEDEREEN ZOALS DIE IS

“Sommige dingen zijn cultuurgebonden. Leerkrachten begrijpen dat niet altijd en leerlingen kunnen dat niet altijd goed verwoorden of zich op een goede manier uitdrukken. Wij brengen (als jongerencoach) eigenlijk de leefwerelden van de leerlingen dichterbij die van de leerkrachten.” (jongerencoach)

Schoolregels ZAVO Zaventem (links) en schoolregels St-Pietersschool Mech

Cultureel responsief lesgeven – Kies een van deze vragen

- Op welke manier geef je thuistalen van je leerlingen aandacht?
- Heb je aandacht voor de representatie van culturele diversiteit in je lesmateriaal?
- Op welke manier beïnvloeden jouw eigen normen, waarden en opvattingen jouw interacties met leerlingen?
- Heb je al eens een conflict ervaren met leerlingen of met ouders als gevolg van verschillende opvattingen? Was er een andere manier van werken mogelijk?

BOUWSTEEN 9: BETREK DE OUDERS ALS PARTNER

Een netwerk van ouders en leerkrachten dat vastberaden en met zorg aanwezig is om de leerling te begeleiden, zorgt voor toename van het schools succes en bevordert het schoolklimaat. Verder is vertrouwen en open communiceren erg belangrijk in omgang met uitdagend gedrag van leerlingen. Daarnaast heeft het ook een positief effect op de zelfeffectiviteit van leerkrachten.

- Betrek ouders, dat verhoogt taakgericht gedrag, motivatie en betrokkenheid van leerlingen.
- Sta als opvoeders op één lijn (nieuwe autoriteit)
- Betrek ouders van bij het begin
- Bereid je goed voor op een oudercontact

Universiteit Antwerpen KdG Research Karel de Grote Hogeschool

Voorbeeld Sint-Maria Geel – secundair onderwijs

- **Contact met de ouders op verschillende momenten**
  - De oudermarkt (praktische info en sociale/financiële ondersteuning)
  - Eerste oudercontact gaat over kennismaking
  - Nadien een driehoeksgesprek (leerkracht-leerling-ouder) dat door leerling zelf wordt voorbereid

Betrek ouders als partner – nieuwe autoriteit

Spreek ouders aan op het ongewenste gedrag van hun kind. Uit onderzoek blijkt dat zowel leerlingen als ouders ‘ouders inlichten’ een heel effectieve en krachtige reactie vinden op probleemgedrag. Het is belangrijk dat je als leerkracht bij deze boodschap let op:

» je empathische houding tegenover de leerling en zijn ouders,
» blijft uitgaan van positieve verwachtingen over de leerling,
» focus legt op de sterktes, het welbevinden en de academische vooruitgang van de leerling zonder evenwel de moeilijkheden te minimaliseren.

Haim Omer (2010) benoemt het als volgt: *‘U doet ertoe. Uw kind doet ertoe. Zijn leren doet ertoe, zijn gedrag doet ertoe. Ik geef om al deze zaken. Ik heb uw hulp nodig om hem te helpen. Laten we het samen verbeteren.’*

BOUWSTEEN 9: BETREK DE OUDERS ALS PARTNER

Een netwerk van ouders en leerkrachten dat vastberaden en met zorg aanwezig is om de leerling te begeleiden, zorgt voor toename van het schools succes en bevordert het schoolklimaat. Verder is vertrouwen en open communiceren erg belangrijk in omgang met uitdagend gedrag van leerlingen. Daarnaast heeft het ook een positief effect op de zelfeffectiviteit van leerkrachten.

- Betrek ouders, dat verhoogt taakgericht gedrag, motivatie en betrokkenheid van leerlingen.
- Sta als opvoeders op één lijn (nieuwe autoriteit)
- Betrek ouders van bij het begin
- Bereid je goed voor op een oudercontact

Reflectie

- Wat loopt momenteel moeilijk in je klasmanagement in je klas of op school?
- Welke bouwsteen kan je uitdiepen om hier aan te werken?
- Kan je dat alleen? Indien niet: wie heb je daar voor nodig?

Noteer hierover een goed idee voor na de herfstvakantie.

02:00

Dankjewel! – vragen? an.leroy@kdg.be

Evaluatie van deze vorming	VORMING KDG ACADEMY Vier dagen vorming of op één dag twee thema's?	VORMING CNO Regels en routines
Lezing effectief klasmanagement	6 november 2025, 15 januari, 5 februari en 30 april 2026 (hele dag) Campus Zuid	11 maart 2026 (halve dag) Boogkeers - CNO

Meer info over dit onderzoek of vragen rond vorming:

an.leroy@kdg.be